

Mihai Pelin

LEGENDĂ ȘI ADEVĂR

EX LIBRIS
LIVIA DANDARA

**Edart
București
1994**

Argument

În 1941, Secția II informații din Marele Stat Major de la București a elaborat și tipărit un Studiu referitor la operațiunile militare ce au avut loc cu prilejul pierderii Basarabiei, Bucovinei de nord, Ardealului de nord și Cadrilaterului. Nu era o lucrare pentru publicul larg, ci una de uz intern, care a circulat exclusiv la nivelele de comandă ale armatei române din timpul dat; deci nu exista nici un fel de impediment ca în cele 70 de pagini ale broșurii să se spună lucrurilor pe nume cu privire la diverse aspecte mai delicate ale complexului de întâmplări pus sub lupă de niște ofițeri anonimi. Și, într-adevăr, din multe puncte de vedere, se spune lucrurilor pe nume, cu luciditate și lux de detalii. Numai în ceea ce privește atitudinea populației evreiești, în contextul invaziei sovietice în Basarabia și Bucovina de nord - subiect în jurul căruia a curs foarte multă cerneală, și

la timpul petrecerii faptelor, și mai târziu -, se conchide extrem de succint: "Este de remarcat că majoritatea instigatorilor și răzvrătiților a format-o elementul evreiesc, germen de disociere și destrămare a statelor organizate". Atât și nimic mai mult, afirmația nefiind susținută de nici un exemplu concret, de nici o referință la un anume episod sau la o anume identitate. Și cred că astăzi suntem destul de departe de evenimentele evocate ca să ne putem îngădui să privim realitatea în ochi, fără nici un fel de reținere, și să examinăm fără patimă o sumă de prejudecăți și neadevăruri legitimate de un timp revolut. Chiar dacă această operațiune va incomoda anumite mentalități.

Am avut prilejul să cercetez cu o deosebită atenție intervalul dintre 28 iunie 1940, orele 13, momentul când rușii au început să treacă efectiv și masiv peste Nistru și Ceremuș, și 3 iulie 1940, orele 13, când invazia Basarabiei și Bucovinei de nord era un fapt consumat. Am avut sub priviri documente de primă mână - în speță jurnalele de operațiuni ale marilor unități românești angajate în retragerea din teritoriul cedat și numeroase rapoarte informative ale organismelor de resort militare - și cred că pot trata un asemenea subiect în deplină cunoștință de cauză. Am investigat cu atenție și memoria a câtorva zeci de martori oculari ai evenimentelor și oameni nemijlocit angajați în vâltoarea lor. Mai mult, eu însumi am căzut în numeroase capcane pe parcursul documentării și am putut să verific, prin experiență proprie,

cum s-a alimentat o psihoză nenorocită, din zvonuri și informații false, unele dovedite ca atare chiar în epoca în discuție, însă nedezmintite public nici azi. Eu însumi i-am considerat pe evrei culpabili de o crimă sau alta, ca să constat, după aceea, că pretinsele victime, dimpotrivă, au expiat mai târziu, peste ani și ani, din cu totul altfel de pricini. Din păcate, asemenea zvonuri și informații false au rămas uneori fixate nu doar în pagina ziarelor de atunci, nu numai în arhive, ci și în pagini memorialistice girate de nume prestigioase. Aceste "mărturii", alături de adevăr, au rezistat în timp, se citesc și se citează și în zilele noastre, și răsturnarea opticii lor nu e un lucru dintre cele mai simple.

Însă, fără a precupeți vreun efort, trebuie să ne despărțim de minciuna și aberațiile unui timp iremediabil defunct. Nu există popoare malefice prin natura lor și toate legendele țesute jur-împrejurul evreilor, pentru o minte normală, nu mai pot însemna decât proiecții halucinante, deduse pripit dintr-o modalitate specifică de a rezista fără patrie, din condiția lor de națiune care a supraviețuit în diaspora, condiție care a încetat odată cu crearea statului Israel. De asemenea, nu există popoare alcătuite exclusiv din virtuți și cetățeni virtuoși și cu atât mai departe de o astfel de viziune idilică ar trebui să ne situăm noi, românii, în zilele de acum, când discordiile ce ne macină sunt mai mari ca oricând și când lipsa de caracter a unora dintre compatrioții noștri atinge cotele de

alarmă.

După tot ce s-a întâmplat între noi, nu avem dreptul să le reproșăm nimic evreilor. Și nici românii de azi nu se cuvine a fi judecați după tiparele altei epoci. Aici, în România, unde evreii au cunoscut și prigoana sălbatică, dar și miracolul supraviețuirii, nu este rațional să mai persiste între noi vreo neînțelegere. Implicit, refuzul de a rescrie o istorie comună exact așa cum a fost nu mai are nici un fel de justificare.

M.P.